

Enkeltpersonforetak: Denne organisasjonsformen passer der det er små eller ingen investeringer og risikoen liten.

Du har stor økonomisk frihet, men du er også fullt økonomisk ansvarlig for virksomhetens gjeld og forpliktelser. Det skilles ikke mellom privat og selskapsrettslig ansvar: Du og virksomheten er ett. Du er med andre ord personlig ansvarlig for næringsvirksomhetens gjeld, også med din private formue.

Hvis enkeltpersonforetaket har minst fem ansatte eller driver handel med dertil innkjøpte varer, er det registreringsplikt i Foretaksregisteret.

Det er ikke noe problem å ha lønnsinntekt og samtidig drive enkeltpersonforetak ved siden av. Forutsetningen er da at du varsler skattekontoret om at du har både lønnsinntekt og næringsinntekt. Du må i alle tilfelle kontakte skattekontoret for å fastsette antatt inntekt og dermed også hvor mye du bør betale i forskuddsskatt.

Det spesielle med enkeltpersonforetak er at nettooverskuddet er skattepliktig sammen med dine eventuelle andre inntekter, som for eksempel lønnsinntekt fra annen arbeidsgiver. På den annen side vil et nettotap være fradragsberettiget (gitt at du har annen inntekt). Dette siste kan være kjekt å være klar over, spesielt i en startfase, hvis du samtidig er lønnsinntaker.

Det er en utbredt misforståelse at du ikke må betale skatt av det beløpet du tar ut privat fra virksomheten. Det er ikke korrekt. Selv om du ikke tar ut fem øre fra virksomheten til deg selv privat, skal du altså skatte av overskuddet i virksomheten (inntekter minus kostnader).

Ansvarlig selskap, ANS og DA: Denne organisasjonsformen passer for etablerere som sammen etablerer foretak med små investeringer og liten risiko. Du bør kjenne dine kompanjonger og virkelig stole på dem. I tillegg bør dere opprette rettfærdige avtaler som optimalt sikrer alle deltakerne, ikke bare i gode, men også i mindre gode dager.

ANS: I et ansvarlig selskap har alle deltakerne et personlig ansvar for hele gjelden (solidaransvar). Det én deltaker ikke kan betale, kan kreves helt og fullt fra hvem som helst av de andre.

DA: Den andre varianten er et selskap med delt ansvar hvor deltakerne samlet har et personlig ansvar for hele selskapsgjelden, men der hver deltaker bare kan belastes opptil sin eierandel. Kreditor kan for eksempel ikke kreve mer enn ti prosent av gjelden dekket av den som har tatt på seg ti prosent av ansvaret, selv om de andre deltakerne ikke kan gjøre opp for seg.

Ved stiftelse av et ANS eller DA plikter eierne (deltakerne) opprette en skriftlig og datert selskapsavtale som alle skal undertegne. Det stilles noen minstekrav til innholdet. Blant annet skal avtalen ha bestemmelser om selskapets formål og om verdien av deltakernes innskudd.

Aksjeselskap: Denne organisasjonsformen passer der en eller flere vil etablere et foretak med begrenset personlig ansvar og risiko og/eller det forventes større investeringer.

I et aksjeselskap har du som eier (aksjonær) normalt ikke noe personlig ansvar for selskapets forpliktelser. Du og de andre eierne i selskapet har et begrenset ansvar, og dere har i utgangspunktet bare mulighet til å tape aksjekapitalen, dvs. det som er skutt inn i selskapet. Kreditorne kan bare henvende seg til selskapet med sine krav. Derfor er det en rekke regler i aksjeloven som begrenser eiernes adgang til å ta penger ut av

selskapet. Ønsker du å starte et aksjeselskap må du og de andre aksjonærene skyte inn en aksjekapital på minimum 30 000 kroner til sammen. Aksjekapitalen må betales inn på selskapets bankkonto når selskapet stiftes, og innskuddet skal attesteres av revisor eller finansieringsinstitusjonen. I praksis må eiere i små og nystartede aksjeselskap ofte kausjonere privat for lån som selskapet opptar. Dermed påtar de seg likevel ofte et personlig gjeldsansvar.

Når man skal stifte et aksjeselskap, må stifterne av selskapet opprette, datere og underskrive et stiftelsesdokument. Et aksjeselskap er stiftet når siste stifter har undertegnet stiftelsesdokumentet. Et aksjeselskap er registreringspliktig i Foretaksregisteret og skal meldes til Foretaksregisteret senest tre måneder etter at det er stiftet. Meldingen skal inneholde stiftelsesdokument/vedtekter, åpningsbalanse, protokoll som viser valg av styre, villighetserklæring fra revisor dersom revisor er valgt.

Det er i det hele tatt flere "formaliteter" ved et aksjeselskap enn ved de andre organisasjonsformene. Regnskapet skal f.eks. sendes hvert år til Regnskapsregisteret i Brønnøysund. Styret må holde jevnlig styremøter, føre protokoller, osv. Det må holdes generalforsamling (et møte hvor alle aksjonærene innkalles) minst en gang pr. år. På generalforsamlingen velges et styre for neste år, samt at regnskap, styrets årsberetning og ev. revisjonsberetning skal godkjennes.

Vi anbefaler at du søker profesjonell hjelp for å vurdere alle sider av aksjeselskapsformen.

Mange etablerere i aksjeselskaper arbeider selv i virksomheten, og mottar godtgjørelse for dette arbeidet i form av lønn. Du blir altså lønnstaker i ditt eget foretak, som i en hvilken som helst annen vanlig jobb, der man må trekke skatt etter skattekort. En "ulempe" er at foretaket ditt må betale arbeidsgiveravgift av bruttolønnen. Men til gjengjeld opprettholder du som lønnsinntaker en rekke rettigheter som arbeidstaker i foretaket.

Går selskapet med overskudd etter at lønn, skatter, avgifter og øvrige driftsutgifter er dekket, kan du og de andre aksjonærene ta hele eller deler av dette overskuddet ut i form av såkalt utbytte.

En kan så spørre hva er fordelene med aksjeselskap fremfor et enkeltpersonforetak? Fordelen er at du som lønnstaker vil ha en større sosial sikkerhet og vil omfattes av lovregler i sykepengeordningen i Folketrygden, Arbeidsmiljøloven, ferieloven, yrkesskadeforsikring og dagpenger ved arbeidsledighet. En selvstendig næringsdrivende som driver enkeltpersonforetak, faller utenfor mange av disse reglene. Den andre åpenbare fordelene er redusert risiko dersom noe skulle gå galt. Du risikerer kun å miste aksjekapitalen, mens både huset og bilen din som privat eiendom vil være sikret dersom du ikke har garantert for lån til selskapet. Vær oppmerksom på at andre roller i selskapet (styreleder, styremedlem, daglig leder) også medfører ansvar.

Samvirkeforetak: Denne organisasjonsformen passer når to eller flere vil etablere et foretak med begrenset personlig ansvar og risiko for å ivareta sine økonomiske, forbruksmessige eller yrkesmessige interesser.

Et samvirkeforetak er registreringspliktig i Foretaksregisteret og skal meldes til Foretaksregisteret senest tre måneder etter at det er stiftet. Det skal utarbeides stiftelsesdokument med vedtekter for foretaket.

Et samvirkeforetak skal ha et styre på minst tre medlemmer, med mindre vedtektene bestemmer at det bare skal være to. Samvirkeforetak med mer enn 1 000 medlemmer på det tidspunktet styre velges, vil være underlagt krav til kjønnsrepresentasjon i styret etter nærmere regler.

Et samvirkeforetak skal ha en daglig leder, med mindre vedtektene sier noe annet.

Foretaksnavn for samvirkeforetak skal inneholde ordet samvirkeforetak eller forkortelsen SA.

Lag og foreninger: Det finnes organisasjonsformer som ikke er regulert av egne lover, men likevel underlagt spesielle vilkår. Eksempel på slike organisasjonsformer kan være lag, foreninger og frivillige organisasjoner. Hvis du vil registrere en forening i Enhetsregisteret i Brønnøysund, må du dokumentere at den er opprettet og eksisterer. Derfor må du legge ved stiftelsesdokumentet og vedtekter for å få meldingen godkjent. Hvis foreningen er opprettet tidligere og stiftelsesdokument ikke finnes, eller det av andre grunner ikke er mulig å fremskaffe stiftelsesdokument, må annen dokumentasjon som viser at enheten er opprettet og eksisterer, vedlegges. Dette kan være daterte vedtekter og siste årsmøteprotokoll.